

Kirunas framtid
Kan man flytta en stad?
Restaureringskonst på sin spets

Kvalificerad påbyggnadsutbildning
i restaurering. Arkitekturskolan vid
Kungl. Konsthögskolan 2009–2010

Årets ämne fokuserar på en av de riktigt stora samhällsbyggnads- och bevarandefrågorna i vår samtid, omvandlingen och den successiva flyttningen av Kirunas centrala delar – en samhällsförändring med global räckvidd.

Kan man verkligen flytta en stad? Hur ska de enskilda husen byggas eller återuppföras och hur ska de verka i landskapet? Vad är möjligt och önskvärt att flytta och i vilket skick skall det återuppstå – som byggnaden är idag, som den var från början eller i moderniserat skick? Kan autenticiteten behållas?

Den storskaliga gruvbrytningen kring sekelskiftet 1900 inledde ett samhällsbyggande på samma höga internationella nivå som den industriella processen. Kring gruvbolaget LKAB skapades en mönsterstad och en kulturmiljö på hög nivå, som har gett samhället en särprägel. Kontinuerligt har gruvdriften tagit allt större delar av underjorden i anspråk liksom den byggt upp höga berg av slaggprodukter. Under senare år har stora satsningar ägnats åt att lokalisera nya verksamheter för att göra samhället mindre beroende av gruvdriften.

Kulturarvet väger lätt

År 2004 konstaterade gruvbolaget att en på världsmarknaden ökad efterfrågan på järnmalm innebär att marken ovanför brytningsområdet spricker i takt med att malmen bryts. Detta deformationsområde kommer att omfatta hela den gamla staden inklusive kyrkan – den byggnad som svenska folket en gång valt ut som den vackraste i landet – och det Kasper Salin-belönade Stadshuset. I en första fas berörs spårområdet närmast i väst och en omläggning av den livsviktiga nordkalottbanan är redan på gång. Riksintresse för naturvård och kulturmiljövård väger lättare än riksintresse för mineraltillgångar.

Stora ansträngningar ägnas nu åt att analysera framtiden i Kiruna. I höstas antog kommunen en fördjupad områdesplan som möjliggör ett nytt stadsparti intill den existerande bebyggelsen i nordväst, där också utrymme finns för flyttade byggnader. Men osäkerheten är stor och de konkreta frågorna om hur man skall gå till väga är ännu obesvarade.

Diskussionen har pendlat mellan att helt avstå från det gamla och med höga ambitioner bygga helt nytt, till att skapa ett nytt område med de gamla husen musealt återuppbyggda i ett landskapsammanhang som så långt möjligt påminner om det gamla.

Global problematik

Dagens ekonomiska världskris har redan gett uttryck i minskad malmproduktion och det pekar mot en lugnare utveckling än vad som tidigare förespåtts. Utrymme finns nu att söka flera olika alternativ för framtiden, med scenarier som kan innebära att omdaningsprocessen när som helst kan avbrytas. Tillfälle finns att skapa ett hållbart mönstersamhälle i resursmedvetandets tecken.

Vi vet att städer och hus alltid har flyttats, men vi vet inte hur ett sådant förfaringssätt skulle beröra Kiruna. Hur undviker man karaktären av kulturhistoriskt reservat, och vilken grad av bevarande ska man sträva efter? Vilka erfarenheter har vi att lära av den kontinuerliga flytt av gruv-samhället Malmberget i Gällivare, som ganska obemärkt har skett under en

lång tid, eller från andra exempel världen över. Vi söker också internationella referenser från såväl övergivna gruvstäder som flyttade byggnadsverk och samhällen, liksom konsekvenserna av olika förhållningsätt just för Kiruna.

Identitet och minne

I samförstånd med kommunen, LK AB, Länsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet ger vi oss i kast med omvandlingen i Kiruna och studerar förutsättningslöst alternativa lösningar, prövar liggande förslag och presenterar egna analyser. Vi kommer att arbeta på olika nivåer, från områdes- och stadsplane-nivå till fastigheten och det enskilda huset med dess detaljer. Genom att studera möjligheter för hur enskilda byggnadsverk skulle kunna flyttas får vi en grundläggande insyn i restaureringsproblematikens alla delar: autenticitet, rekonstruktioner, nya och gamla material och tekniker samt nya användningsområden, likaså gestaltning av mark och vegetation. Vi rör oss i en sfär av kulturhistoriskt bevarandevärde, från kyrkans absoluta höjdpunkt till mer generella arbetarbostäder och hyreshus. Och hur ser de tekniska, ekonomiska och sociala konsekvenserna ut utifrån olika grad av återskapande? Den avgörande frågan borde vara hur staden och dess invånare kan behålla sin identitet och sitt minne – framtiden för kultur-miljön i vidaste bemärkelse.

KURSEN I RESTAURERINGSKONST

Vid sidan av detta konkreta projekt löper föreläsningar och seminarier som stödjer arbetet, bland annat med temat restaureringskonstens teori, historia och praktik, sett i ett internationellt perspektiv. Utrymme kommer också att finnas att fördjupa sig i kvaliteterna i svensk restaureringstradition och i högklassiga restaureringar från vår egen tid. Årets studier leds av en nyutträd professor i Restaureringskonst, en tjänst som för närvarande är under tillsättning, av professor i Arkitekturhistoria Fredric Bedoire och av arkitekt Cecilia Sagrén. Ytterligare lärare och inbjudna gästföreläsare kommer att medverka.

Till utbildningen i Restaureringskonst inbjuds förutom arkitekter, landskapsarkitekter, inredningsarkitekter och fysiska planerare, även ingenjörer, antikvarier, konservatorer med flera, som har minst ett års yrkesverksamhet inom området. En viktig poäng med utbildningen är det nära samarbetet, ofta i grupp, mellan dessa yrkeskategorier. Vid kursutvärderingar framhålls denna kollegiala samvaro och de nätverk som skapas som unika för denna utbildning. Kursen riktar sig inte bara till dem som är engagerade inom byggnadsrestaurering utan också till de arkitekter som vill vidga sitt kompetensområde mer allmänt.

Undervisningen i Restaureringskonst inleds i september 2009 och avslutas i maj 2010. Kursen bedrivs under 5 perioder om vardera 3 veckor, med visst hemarbete mellan perioderna, vilket möjliggör fortsatt yrkesverksamhet under läsåret. Kursen ger 60 nya högskolepoäng, som man kan tillgodogöra sig i doktorandutbildning. Kursen innefattar studieresor som delvis bekostas av eleverna själva, genom en schablonavgift på 6 000 kr per termin, sammanlagt 12 000 kr. En veckolång resa utomlands och några kortare inom Norden.

Kvalificerad påbyggnadsutbildning i restaurering. Arkitekturskolan vid Kungl. Konsthögskolan 2009–2010

ANSÖKAN

Kungl. Konsthögskolan tillhanda senast måndag 1 juni 2009, adresserad till:

KKH

Arkitekturskolan
Box 163 15, 103 26 Stockholm
Besöksadress: Flaggmansv 1, Skeppsholmen.

Ansökan märks Restaureringskonst och ska innehålla personbevis, examensbevis, kortfattad CV och en personlig motivering. Ansökningsformulär och ytterligare information finns på www.kkh.se eller kontakta institutionssekreterare Nina Lindgren, telefon 08-614 40 25 eller e-post: nina@kkh.se. Kursen startar i vecka 38 år 2009 och avslutas i vecka 21 år 2010.

KONSTHÖGSKOLANS ARKITEKTURSKOLA

Konsthögskolans Arkitekturskola är ett forum för arkitektur- och stadsbyggnadsstudier på post graduate-nivå. Arkitekturskolan lyfter aktuella samhällsliga frågor där arkitektur och stadsbyggande står i fokus och ger möjlighet till engagerade och fördjupade studier under ett års tid. Skolan erbjuder heltidskurser i ämnena Arkitektur respektive Restaureringskonst och en halvtidskurs i samarbete med Konsthögskolan/Fri konst i ämnet Konst och arkitektur. Samtliga tre kurser innehåller föreläsningsserier och studieresor. De två heltidskurserna är organiserade kring projektarbeten. Arkitekturskolans kurser har som syfte att agera i samhället och skapa värdefulla kontaktnät för alla deltagande. Vanligt är att projekt uppstår ur samtliga tre kurser, för att leva vidare i nya självständiga sammanhang.

Kungl Konsthögskolan
Restaureringskonst
Ytterligare information:
Nina Lindgren, tel. 08-614 40 25
nina@kkh.se www.kkh.se

